

pre 7.5.

Informatīvais ziņojums

Ministru kabineta 2009. gada 24. novembra sēdes darba kārtības punktā

**"Par Latvijas nostāju 2009. gada 30. novembra Eiropas Savienības
Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes ārkārtas sanāksmē un dalību
Pasaules Tirdzniecības organizācijas 7. ministru konferencē"**

2009. gada 30. novembrī Ženēvā (Šveice) paredzēta Eiropas Savienības Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes (turpmāk – ES VLĀAP) ārkārtas sanāksme, lai dalībvalstu starpā saskaņotu nostāju uz 2009. gada 30. novembrī-2. decembrī Ženēvā notiekošo Pasaules Tirdzniecības organizācijas (turpmāk – PTO) 7. ministru konferenci.

PTO 7. ministru konferences ietvaros 1.-2. decembrī notiks plenārā sesija un divas darba sesijas. Plenārajā sesijā paredzēts pārskats par daudzpusējās tirdzniecības sistēmas darbību un ar to saistītiem jautājumiem, kā arī diskusija par iepriekšējās, 2005. gada 13-18. decembrī Honkongā notikušās PTO 6. ministru konferences deklarācijas atsevišķiem jautājumiem. Tie ietver lēmumu pieņemšanu par moratorija atkārtotu pagarināšanu PTO dalībvalstīm, saskaņā ar kuru tās apņemas ierosināt strīdus izšķiršanas lietas intelektuālā īpašuma tiesību jomā tikai gadījumos, ja tiek pārkāptas Vienošanās par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām (turpmāk – TRIPS) normas un moratorija pagarināšanu PTO dalībvalstīm elektroniskajā tirdzniecībā nepiemērot muitas nodevas.

Tāpat plenārajā sesijā sagaidāmi Vispārējās padomes ziņojumi par TRIPS līguma nosacījumu īstenošanu, t.sk. ģeogrāfisko norāžu jomā, attīstības palīdzību kokvilnas audzētājiem, mazo ekonomiku integrāciju daudzpusējās tirdzniecības sistēmā, tirdzniecību un finansēm, kā arī tehnoloģiju tirdzniecību un pārnesi.

Savukārt darba sesijās 1. decembrī plānots pārskats par PTO aktivitātēm, t.sk. Dohas attīstības raundu (turpmāk – DDA), bet 2. decembrī diskusijas par PTO ieguldījumu ekonomikas atveseļošanas, izaugsmes un attīstības jautājumu risināšanā.

Sagaidāms, ka konferences laikā PTO dalībvalstis akcentēs nepieciešamību DDA sarunas pabeigt pēc iespējas tuvākā laikā. Tomēr, ņemot vērā līdzšinējās atšķirības attīstīto un jaunattīstības valstu pozīcijās, it īpaši ASV un Indijas, un līdz ar to arī sarunu virzības trūkumu, konference netiek vērtēta kā izšķirošs posms DDA sarunu tālākā attīstībā. Gluži otrādi, pieminot DDA, PTO dalībvalstīm jāizvairās no situācijas saasināšanas, kas varētu traucēt sekmīgai raunda pabeigšanai.

Pēdējos mēnešos ES Padomes 133. panta komitejā, kurā atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam Eiropas Komisija ziņo par tirdzniecības sarunu

EMZino_231109_PTO; Informatīvais ziņojums Ministru kabineta 2009. gada 24. novembra sēdes darba kārtības punktā "Par Latvijas nostāju 2009. gada 30. novembra Eiropas Savienības Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes ārkārtas sanāksmē un dalību Pasaules Tirdzniecības organizācijas 7. ministru konferencē"

Deklarācija par nolikuma EM 04.08.2009.
restule Nr. 4-19/2009/4665N
I. Stafecka 07.05.2009.

norisi un apspriežas ar dalībvalstīm par ES kopējās tirdzniecības politikas jautājumiem, ir bijušas vairākkārtējas diskusijas par gatavošanos konferencei un tās ietvaros uzrunājamiem jautājumiem. Līdz ar to sagaidāms, ka darba sesijā par PTO aktivitāšu pārskatu ES uzrunās šādus jautājumus:

- DDA kā priekšnoteikums PTO modernizācijai;
- ieguldījums protekcionisma ierobežošanai krīzes laikā;
- PTO darbības efektivitāte un caurspīdīgums, t.sk. attiecībā uz iestāšanās procesiem PTO;
- reģionālo tirdzniecības līgumu mijiedarbība ar daudzpusējo tirdzniecības sistēmu.

Savukārt darba sesijā par PTO ieguldījumu ekonomikas atveseļošanas, izaugsmes un attīstības jautājumu risināšanā sagaidāms, ka ES uzrunās šādus jautājumus:

- attīstības dimensija;
- tirdzniecība un klimata pārmaiņas.

Latvijas nostāja

PTO DDA

DDA ir būtiskākais sagaidāmais PTO ieguldījums globālās ekonomikas atveseļošanā, izaugsmē un attīstībā, kā arī organizācijas vispārējo mērķu īstenošanā, jo caurvij visus svarīgos PTO jautājumus. Turklāt tā virzībai būs ievērojama ietekme uz turpmāko daudzpusējās tirdzniecības sistēmas attīstību. Tādēļ, lai arī konferencē nav plānots pieņemt konkrētus lēmumus attiecībā uz DDA, tā ir jāizmanto, lai kārtējo reizi uzsvērtu nepieciešamību pēc sekmīgas raunda noslēgšanas tuvākajā laikā. Vienlaikus ir jāizvairās no PTO dalībvalstu viedokļu konfrontācijas, kas varētu apgrūtināt turpmāko DDA virzību.

Attiecībā uz DDA sarunām šobrīd aktuālas ir vairākas nacionālās pozīcijas, t.sk. 2008. gada 15. jūlija nacionālā pozīcija "Par PTO DDA sarunām", 2008. gada 14. jūlijā Ministru kabinetā apstiprinātās nacionālās pozīcijas "Par tirgus pieejamību tirdzniecībā ar nelauksaimniecības precēm PTO sarunās DDA ietvaros" un "Par tirgus pieejamību tirdzniecībā ar pakalpojumiem PTO sarunās DDA ietvaros", kā arī 2005. gada 9. decembra nacionālā pozīcija "Par tirdzniecības veicināšanas sarunām".

Protekcionisma ierobežošana

Līdztekus vispārējiem centieniem uzlabot starptautiskās tirdzniecības nosacījumus, lai aizsargātu pašmāju ražotājus daudzām valstīm šī brīža ekonomiskās krīzes laikā ir tieksme ieviest jaunus protekcionisma pasākumus, EMZino_231109_PTO; Informatīvais ziņojums Ministru kabineta 2009. gada 24. novembra sēdes darba kārtības punktā "Par Latvijas nostāju 2009. gada 30. novembra Eiropas Savienības Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes ārkārtas sanāksmē un dalību Pasaules Tirdzniecības organizācijas 7. ministru konferencē"

no kā cieš arī Latvijas eksportētāji. Kopš 2008. gada novembra galvenās jaunu tirdzniecības barjeru ieviešanas ir Krievija, Argentīna, Ķīna un ASV.

Tā kā protekcionisms krasi ierobežo starptautiskās tirdzniecības apjomus, tā novēršana pašos pamatos ir svarīga daudzpusējās tirdzniecības sistēmas pilnvērtīgai funkcionēšanai. Tādēļ **atzinīgi vērtējams un atbalstāms ir turpmāks PTO sekretariāta monitorings par trešo valstu piemērotiem un potenciāliem tirgus aizsardzības pasākumiem.** Šis process ir nozīmīgs, jo nepieciešamības gadījumā ļauj reaģēt dažādos formātos un pieņemt noteiktus lēmumus par iespējamiem pasākumiem protekcionisma eskalācijas draudu mazināšanai.

PTO darbības efektivitāte un caurspīdīgums

Globalizācijas procesu ietekmē pēdējās desmitgadēs starptautiskajā tirdzniecībā notiek zīmīgas pārmaiņas, kas sekmē preču un pakalpojumu, fizisku personu, kā arī investīciju un tehnoloģiju kustību pāri robežām. Palielinoties pasaules valstu un reģionu mijiedarbībai un savstarpējai atkarībai, arvien vairāk kompāniju savu saimniecisko darbību veic dažādās valstīs. Šie un citi procesi rada nepieciešamību reaģēt arī globālās pārvaldības līmenī, tādēļ aktuāls ir jautājums par PTO darbības efektivitāti nākotnē.

DDA sarunu virzība zināmā mērā norāda uz nepieciešamību veikt pārmaiņas organizācijas darbā. Šādas pārmaiņas kopumā atbalsta vairākums dalībvalstu, tomēr atvērts ir jautājums par to vērienīgumu. **Latvija uzskata, ka turpmākajā PTO darbā ir jāsaglabā nemainīgi tās galvenie principi, uzlabojot organizācijas struktūrvienību darba caurspīdību un metodes. Turklāt ir jāuzlabo ne vien organizācijas iekšējā caurspīdība dalībvalstu starpā, bet arī ārējā, t.sk. attiecībā uz nevalstiskajām organizācijām.**

Šajā kontekstā vairākas jaunattīstības valstis un vismazāk attīstītās valstis ir aicinājušas veikt zināmas izmaiņas iestāšanās procesos PTO, kas pamatā ir saistīts ar caurspīdības uzlabošanu, kā arī atturēšanos no prasībām kandidātvalstīm uzņemties ar to attīstības līmeni nesamērīgas saistības.

Latvijai ir svarīgi, lai uzņemšanas process PTO būtu pietiekami efektīvs un nodrošinātu tās normām neatbilstošu tirdzniecības politikas pasākumu atcelšanu, kā arī uzlabotu tirgus pieejamības un uzņēmējdarbības vides nosacījumus, tādējādi sekmējot starptautiskās tirdzniecības nosacījumu uzlabošanu.

Saskaņā ar 2005. gada 23. marta Ministru kabineta rīkojumu Nr. 190 "Par Latvijas sarunu prioritātēm ES sarunās ar PTO kandidātvalstīm" starp Latvijai prioritārām kandidātvalstīm ir noteiktas Azerbaidžāna, Baltkrievija, Kazahstāna, Krievija u.c. Ņemot vērā to uzņemšanas procesus PTO **šobrīd nebūtu atbalstāma jebkādu izņēmumu ieviešana iestāšanās procesos PTO, jo īpaši attiecībā uz PTO pamatprasībām šajā jomā.**

EMZino_231109_PTO; Informatīvais ziņojums Ministru kabineta 2009. gada 24. novembra sēdes darba kārtības punktā "Par Latvijas nostāju 2009. gada 30. novembra Eiropas Savienības Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes ārkārtas sanāksmē un dalību Pasaules Tirdzniecības organizācijas 7. ministru konferencē"

Reģionālie tirdzniecības līgumi un PTO

Lai sekmētu ekonomiskās integrācijas procesus, ņemot vērā lēno DDA virzību, pēdējā laikā PTO dalībvalstis arvien vairāk tiecas starptautiskās tirdzniecības nosacījumus uzlabot savā starpā slēdzot divpusējus un reģionālus preferenciālos tirdzniecības līgumus. Šobrīd PTO ir reģistrēti vairāk kā 250 šāda veida līgumi, turklāt sagaidāms, ka tuvāko divu gadu laikā spēkā esošo, t.sk. PTO neregistrēto, preferenciālo līgumu skaits pārsniegs 400. Ņemot vērā to, ir svarīgi sekmēt padziļinātu ekonomisko integrāciju atsevišķu PTO dalībvalstu starpā, vienlaikus nekaitējot daudzpusējās tirdzniecības sistēmas attīstībai. Tādējādi **DDA sarunu, kā arī PTO pastāvīgā darba ietvaros ir jāturpina iesāktais darbs pie PTO normu pilnveidošanas attiecībā uz reģionālajiem tirdzniecības līgumiem, t.sk. vispārējiem principiem attiecībā uz iespējamu šādu līgumu harmonizēšanu.**

Attīstības jautājumi

Globālā ekonomiskā krīze visnegatīvāk ietekmē valstis, kuru ekonomikas ir mazas un viegli ievainojamas, it īpaši t.s. vismazāk attīstītās valstis. Tādēļ tās vēlas pastiprināt PTO attīstības dimensiju, ejot tālāk par līdz šim tām paredzētiem īpašiem atvieglojumiem. Atzīstot attīstības jautājumu nozīmi daudzpusējās tirdzniecības sistēmas attīstībā un vismazāk attīstīto valstu sekmīgai integrācijai pasaules ekonomikā, **Latvija uzskata līdz šim DDA ietvaros panāktās vienošanās par pietiekamu pamatu PTO attīstības dimensijas īstenošanā.**

Tirdzniecība un klimata pārmaiņas

Pēdējo divu gadu laikā ES ietvaros, t.sk. tirdzniecības ministru līmenī ir notikušas vairākkārtējas diskusijas par starptautiskās tirdzniecības un klimata politiku savstarpējo mijiedarbību. Tiek uzskatīts, ka līdztekus oglekļa dioksīda un citu siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanai klimata pārmaiņu mazināšanu varētu sekmēt starptautiskās tirdzniecības liberalizācija un videi draudzīgu preču, pakalpojumu un tehnoloģiju tirdzniecības veicināšana.

Ir nepieciešams izvairīties no tā, ka klimata pārmaiņu jautājumu risināšana radītu izaicinājumus starptautiskās tirdzniecības attīstībai, kas, valstīm cenšoties ierobežot starptautisko konkurenci, izpaustos jaunu tirdzniecības barjeru un subsīdiju/kompensāciju veidā. Otrs svarīgs izaicinājums ir daudzpusējās tirdzniecības sistēmas ietvaros panākt valstīm pieņemamus un vienlaikus pietiekami efektīvus risinājumus videi draudzīgas starptautiskās tirdzniecības attīstībai.

PTO 6. ministru konferences deklarācijas jautājumi

Ņemot vērā līdzšinējo DDA virzību Latvijas skatījumā atbalstāma ir moratoriju, kas paredz ierosināt strīdus izšķiršanas lietas intelektuālā īpašuma EMZino_231109_PTO; Informatīvais ziņojums Ministru kabineta 2009. gada 24. novembra sēdes darba kārtības punktā "Par Latvijas nostāju 2009. gada 30. novembra Eiropas Savienības Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes ārkārtas sanāksmē un dalību Pasaules Tirdzniecības organizācijas 7. ministru konferencē"

tiesību jomā tikai tad, ja tiek pārkāptas TRIPS normas, kā arī elektroniskajā tirdzniecībā nepiemērot muitas nodevas, atkārtota pagarināšana līdz nākamai PTO ministru konferencei. Tāpat jāpieņem zināšanai PTO Vispārējās padomes ziņojumi par TRIPS līguma nosacījumu īstenošanu, t.sk. ģeogrāfisko norāžu jomā, attīstības palīdzību kokvilnas audzētājiem, mazo ekonomiku integrāciju daudzpusējās tirdzniecības sistēmā, tirdzniecību un finansēm, kā arī tehnoloģiju tirdzniecību un pārnesi.

Latvijas delegācija ārkārtas ES VLĀAP un PTO 7. ministru konferencē:

Delegācijas vadītājs: Jānis Mažeiks, Latvijas Republikas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis Apvienoto Nāciju organizācijā

Delegācijas sastāvā: Zaiga Liepiņa, Ekonomikas ministrijas valsts sekretāra vietniece

Maija Manika, Ārlietu ministrijas Ekonomisko un divpusējo attiecību direkcijas vadītāja-vēstniece

Rigonda Lerhe, Zemkopības ministrijas Tirdzniecības un tiešā atbalsta departamenta direktore

Ivita Burmistre, Latvijas Republikas pastāvīgā pārstāvja Apvienoto Nāciju organizācijā padomniece

Ekonomikas ministrs

A. Kampars

Vīza: Valsts sekretārs

A. Matīss

23.11.2009. 10:40

1367

L. Stauvere

67013008, Lita.Stauvere@em.gov.lv